

FOLYTATÓDIKMAROSVÁSÁRHELY FŐTERÉNEK „SZÉTRANCSÍROZÁSA”, ÜVEGPALOTÁK ÉPÜLNEK, LEBONTJÁK AZ ÉPÍTETT ÖRÖKSÉGET

Porhintés a szecessziós jelleg megőrzése

Nyilatkozatok szintjén a belváros szecessziós építészeti stílusának a megőrzése mellett szálltak síkra Marosvásárhely volt és jelenlegi főépítészei. Ennek az ellenkezőjéről tanúskodik azonban a főter megbontott összképe, az épített örökség egy részének a ledózerolása, az üvegpaloták felhúzása, a stukkók eltüntetése, a műanyag nyílászárók térhódítása. Szakértőket, illetékeseket kérdeztünk a témában.

» SZUCHER ERVIN

Óvni kell az épített örökséget, meg kell őriznünk a belváros szecessziós jellegét, külön építkezési szabályokat dolgozunk ki a főter esetében, útmutatókat adunk ki a szakemberek számára – ilyen és ehhez hasonló nyilatkozatokat lehetett hallani Marosvásárhely főépítészének legutóbbi nyilvános szereplésén, amelyen néhány belvárosi utca és tér átalakítási tervet mutattak be.

szabályzat a pasztell színek használatát írja elő, a tervező a környék összes többi homlokzatától elütő szürkét választotta. A Mihet–Hanusz páros munkájának eredménye nemsokára a város másik védett övezetében, a Kálvária (Papiu) utca aljában is látható lesz. A patinás házsorba, szemben az A kategóriás műemléknek számító egykori fiúgimnáziummal, a mai Alexandru Papiu Ilarian középiskola északi oldalával az egyik szecessziós családi ház helyébe Hanusz és megbízói Mihet jóváhagyásával tömbházat készülnék beékelni a környék lakói, városvédők civilek és tapasztalt szakemberek tiltakozásai ellenére. Kérdésünkre, hogy a közvélemény előtt miért beszélnek a múlt század elején meghonosodott szecessziós stílus megőrzéséről és hangsúlyozásáról, miközben a gyakorlatban ott csúfolják meg, ahol csak érik, Daniela Mihet kitérő választ adott. Arról beszélt, hogy a közeljövőben elkészül a belváros építkezési szabályzata, az önkormányzat meg útmutató kiadásával fog a szakemberek segítségére sietni. Ebben tételen is leszögeztek, miként lehet majd építkezni, illetve homlokzatokat átalakítani vagy restaurálni a főteren és környékén. Mihetet kiegészítve Soós Zoltán

koztak volna be az utóbbi húsz-harminc évben. Vagy a stukkóktól „tisztították” meg a frontot, vagy a nyílászárók keretét cserélték műanyagra. Vagy egyszerre mindkét műveletet elvégezték. Az üzlethelyiségek átalakításával minden egyes tulajdonos, vagy olykor a bérlő is oda és úgy vágott ajtót, ahogy neki jól esett. Szintén a főteren látni olyan műemlék épületet, amelynek egyik szintjét egyféle, a másikat másféle színre festették.

Kétfelé „zenél” Soós és Mihet?

Keresztes Géza műemlékvédelmi szakmérnök egy konkrét esettel példázta, hogy kérdéses, Daniela Mihet számára valóban fontos-e megőrizni a szecessziós elemeket. Keresztes elmondta, a főteri Vámos-ház tulajdonosa megbízta őt és kollégáit, hogy dolgozzák ki a Rózsák tere és a Bartók Béla utca sarkán álló, mézeskalács házikónak is nevezett épület restaurálási tervét. A szakemberek ebbe belefoglalták a földszinten működő két üzlethelyiség nyílászáróinak a visszacserelését PVC-ről fakeretre. „Csak hogy az izraeli tulajdonos azt mondta, hogy neki erre nincs pénze. A bérlők szintén nem hajlandók befektetni. Mire Danie-

zakat is jobban sikerült beilleszteni a városképbe, mint a mai modern épületeket. „A ferences kolostor lebontása, a Lázár Ödön park eltüntetése és a helyébe épült Színház tér „szétrancsírozta” a hagyományos vásárvárosi főteret. A Sáros utcába vezető síkator lezárása, a divatház építése úgyszintén sikertelen bombának számított. Az igazi kegyelemdőfést viszont az 1990 után felhúzott vagy átala-

» Az üzlethelyiségek átalakításával minden egyes tulajdonos, vagy olykor a bérlő is oda és úgy vágott ajtót, ahogy neki jól esett. Szintén a főteren látni olyan műemlék épületet, amelynek egyik szintjét egyféle, a másikat másféle színre festették.

kított épületek adták meg” – vonta le a következtetést a marosvásárhelyi származású műemlékvédő építész. Demján a három „idegen testet” sorolta: a Rózsák tere első üvegpalotáját, az ifjúsági turisztikai irodát, a BTT székházát, az átalakított Transilvania szállodát és a legújabb „kincset”, az üvegpavános irodaházat. Mindenik egy-egy más főépítész aláírását viseli: Dan Fișuș, Angela Kovacs és Daniela Mihet. „A 90-es évektől errefelé paradigmaváltás történt, teljesen megbomlott az összkép, nincs egységes elképzelés” – állapította meg szomorúan a szakember. Az övezeti terv kidolgozásával és elfogadtatásával éppen ezen szeretne változtatni Soós Zoltán.

Az idegennek a szecesszió is idegen

Csak hogy Keresztes Géza szerint lehet bármennyi övezeti tervet készíttetni, egy idegen számára a magyar szecesszió idegen marad. A műépítész nem feltétlenül kollégáira, a város utóbbi két évtizedének idegenből érkezett főépítészeire célt, sokkal inkább arra a regáti cégre, amelyre a Soós-adminisztráció a főter övezeti tervének az elkészítését bízta. „Egy regáti műépítésznek nincs honnan ismernie az erdélyi építészeti szokásokat, munkája során lehet, hogy nem is találkozott a szecesszióval. Egy közbeszerzés meghirdetésekor az önkormányzatnak az kellene legyen az első kérdése: dolgoztatok szecessziós városban? Ha nem, akkor kérjük a következőt” – vélekedett Keresztes. Példaként a Kultúrpalota szomorú esetét hozta fel, amelynek renoválási munkálatait egy ploiești-i konzorcium nyerte el, ám képtelen volt megbirkózni a feladattal. Mint ismert, a dél-romániai munkások azontúl, hogy csigalassúsággal haladtak, a tetőjavítások közepette beáztatták a nagyterem egyik falát. Később a cégvezetés belátta, hogy a 19. század elején épült szecessziós palota túl nagy falat az egyéb munkálatokhoz szokott két építkezési vállalatnak. A vásárhelyi szakember megemlítette a főter érvényben lévő, jelenlegi városrendezési tervét is, amelyet szintén távolról érkezett tervezők dolgoztak ki. „Ebben azt írja, hogy a területnek mindössze 65 százalékát lehet beépíteni. A Kultúrpalota a telek 75 százalékát foglalja, ezek szerint egy részét vissza kellene bontani. Legalább biggyesztettek volna oda még egy mondatot, miszerint a 65 százalék azokra az ingatlanokra vonatkozik, ahol ezt lehetséges betartani. De még erre sem figyeltek oda” – nehezményezte Keresztes Géza.

Szétrancsírozzák? Marosvásárhely főterének arculata a jelek szerint nem marad egységes, megbomlik az összkép

Tömbház a patinás házsoron

Ehhez képest Daniela Mihet nevéhez és az engedélyeken szereplő kézjegyéhez köthető annak a főteri szecessziós épületnek a lebontása, amely ugyan nem számított műemléknek, viszont homlokzatával hozzájárult az egységes utcaképhez. Az épület ledózerolása előtt a „fejlesztő” és a város urbanisztikai osztálya is azt ígérte, hogy a majdani irodaház számára megőrzik az eredeti homlokzatot. Ezzel szemben a Cristian Hanusz műépítész által tervezett új épület homlokzata köszönőviszonyban sincs sem elődjével, sem a főter többi frontjával. Az építészetben és műemlékvédelemben jártas szakemberek szerint a futurisztikus, átlátszó üvegfal nem csak hogy kilóg a sorból, egyenesen „kiabál”. Nem ennyire kirívó, de a belváros építészeti stílusától szintén elütő annak az új szállodának az arculata, amelyet egy Baross Gábor (Horea) utcai ingatlan helyébe építettek. Annak ellenére, hogy az önkormányzat által elfogadott

tán polgármester elmondta, az önkormányzat kikötése, hogy a városrendezési tervet készítő bukaresti tervezők építsék be a majdani övezeti tervbe (az úgynevezett PUZ-ba) a 2018-ban meghirdetett My City pályázat, illetve a Bolyai és az Enescu utca, valamint a Győzelem tér átrendezésére született elképzeléseket is. „Fontos lenne ezeket valamilyen szinten asszimilálni, és egységes urbanisztikai koncepciót kialakítani” – vélekedett lapunknak a polgármester. Hangsúlyozta, éppen ebből a megfontolásból szerveztek ötletbörzét. Mint hozzátette, az önkormányzat az év elején, februárban megtette az első lépést, amikor megtiltotta a műanyag nyílászárók használatát. A régi fakeretek PVC-re való cseréjét műemlékvédelmi övezetben eddig is tiltotta a törvény, a városháza eddigi főépítészei azonban szemet hunytak a szakszerűtlen beavatkozások fölött. A Rózsák tere és környékén szinte nincs olyan épület, legyen az akár 18. századi barokk palota, amelynek főhomlokzatán ne avat-

la Mihet; hagyjuk úgy, ne foglalkozunk vele!” – ismertette Keresztes a „habos-babos” stílusnak is becézett, hullámvonalas, virágos, szíves ornamentikát viselő ház esetét. A történetek után a műemlékvédelemben megfogalmazódott a kérdés: miként lehet az, hogy az egy zenekarban játszó polgármester és főépítész „kétfelé zenélnek”?

Ott folytatják, ahol 1990-ben abbahagyták

A marosvásárhelyi szakemberek körében egybehangzó vélemény, hogy ha valaki igazán odafigyelt a főter épített múltjának a megőrzésére, az Keresztes Gyula volt. A város néhai főépítészének a kommunizmus romboló időszakában, az 1960-as években is sikerült jó pár épületet úgy renováltatnia, hogy az visszanyerje eredeti formáját és pompáját. A Budapesten élő Demján László szerint az is figyelemre méltó, hogy a főter alsó részében, a szocializmus első évtizedeiben épült tömbhá-